

que en textos merovingis (Antim; *Leges Burgundionum*, on és 'tallar [el cabell]', car en Pomponi Mela l'hapax *caplare* és en un ms. però *captare* en l'altre), i en glosses (*capulare*: concidere, c.: scindere, desecare, CGL III, 598.19; VI, 179); també *cappellare* 'picolar' en Antim (que sembla formació diminutiva damunt aquella), cf. *capillasset* «minutitatem concidissent» en glosses (CGL, 444.34, etc. i cf. CGL V, 564.5);¹ ara bé, més antic, al costat d'això és *concupilare* «mettre en pièces» en Plaute, «mettre au pillage» en Apuleu i Festus, que crec confirmat encara per alguna glossa, i que té un valor fonètic important, perquè amb la degradació de ^{CA}P en Í (i la consegüent de -ULARE en -ilare) sembla assegurar no sols que CAPULARE era antic en sòl italià sinó que tenia CAP- amb A en síl·laba oberta i per tant no davant PP sinó -P-simple.

Ara bé el nostre mot, si no ha estat pròpiament castellà, sí que va tenir grandíssima vitalitat en el fr. ant. *chapler* 'fer carnatge, destrossar l'enemic, batre-ho tot radicalment', des dels orígens de la llengua, i no menys en occità antic, on també trobem molt *chaplar* en textos de trobadors nòrdics i de caràcter bèl·lic o èpic i més aviat *capolar* en la lírica trobadoresca.

Però, com es veu, anem pertot a una base *CAPULARE amb -PP- doble (que altrament tindriem -bl- en romànic); REW i FEW (II, 284a). I això ens condueix al mateix entrebanc i les mateixes conclusions a què hem arribat en el cas de *capar* en el nostre article CAPÓ. La influència del postulat verb sorotàptic ací és tant o més clara i senzilla que allà, per bé que ací la conveniència de donar una sòlida explicació a la -PP- (possiblement intensiva) es fes sentir menys.

DERIV.: *Capol*. *Capolada* civ.: «escalda una gran ensegonada dins sa pastera de donar menjar an es porcs, hi fé una bona *capolada* de moniats, i encara hi afegí quatre o cinc embostes de garroves», JCastelló (Villangómez, *Ll. d'Eiv.*, 217). *Capoladissa*. *Capolador* [1437]; *capoladora*; ⁺*capoladura* mall. «trossets capolats de qualque cosa» (BDLC IV, 367). *Capolament*. *Capolejar* (AMAlcover, *Cont.*). ⁺*Capoló*, part de la tafona mall. (*capuló*, Valldemossa, BDLC XIII, 40), si bé no descartem que es tracti d'alguna relíquia mossàrab, vista la pron. amb *u*, que llavors més aviat podria venir de *capula* per 'capulla, caputxa', però com que *AlcM* dona *capuló* com a oït als tafoners de Pastoritx, amb el sentit de «la segona prem-sada que donen als esportins ---» aquest sentit ve millor del nostre verb. ⁺*Acapolar* 'batollar' a la Serra d'Espadà («han *akapolát* les oliveres», Artana, 1961). ⁺*Escapolar*: els fargaires de Vall Ferrera cercaven «ferro *escapolat* o llis» en «los Boscos de Norís» (a. 1765, Capbreu de Castellarnau, 73), ço que ja ens acosta a *escapoló* o *escopoló* de roba (oc. ant. *escapol* «morceau, coupon»); a l'entrada d'Andorra «un tros de fusta mal *escapolat*» 'escalabornat' (Arcavell, 1936); *escapolar* tr. «couper le sommet d'une plante» en el Canigó (Jampy).

¹ Veg. Kübler, ALLG VIII, 418; M-Lübke, *Litbl.* LII, 57.

Capoll, V. *cap*. *Caponar*, *caponat*, V. *capó*. *Caporal*, V. *cap*. *Caporrutxa*, *caporutxar*, V. *capa*. *Caposanto?*, V. *cap*. *Capot*, *capota*, *capotell*, V. *capa*. *Cappadre*, *cappare*, V. *pare*. *Cappatró*, V. *patró* (PARE) *Cappelat*, *cappitral*, *capplà*, V. *cap*. *Caprec*, V. *rec*, i cf. s. v. *capaigual* (CAP) *Caprici*, V. *capritx*

CAPRITX (que alguns canvien en *caprici*), de l'it. *capriccio* antigament 'horripilació, pell de gallina, esgarrifança de fred', després 'idea nova i estranya en una obra d'art', 'taca d'antull o desig, capritxada', i aquest, de l'antic *caporiccio* contracció de *capo* 'cap' amb l'adjectiu *riccio* (del mateix origen i significat que el nostre *erichat* i *ariç*). □ 1.ª doc.: *capritxo*, 1695, Lacav.; aquest i *capritx* Lab. 1839; *caprici* c. 1920.

No repeteixo les explicacions, dades i argumentació que es veuran en DCEC I, 658-9; la forma bàrbara afrancesada *caprici* van intentar imposar-la alguns puristes, però Fabra hi reaccionà (ja *DFa.*). Els nostres clàssics moderns no van usar mai allò, si bé continuen penjant-los-ho alguns pertinaces «correctors de català»; p. ex. Maragall, que escriví és clar *capritxo* en el seu Enric d'Offerdingen, li han corregit el «peccatum nefandum» de la -o posant-li *caprici* però deixant-li (!) «una dona bonica i *capritxosa*» (O. C., 1960, I, 576a) (on ja no perillem entre els cantelluts esculls de la trista vocal!)

DERIV.: *Capritxada* [Lab. 1839]. *Capritxós* [Lab. 1839]. *Capritxet*.

Cap-rodo, *cap-roig*, V. *cap*. *Capsa*, V. *caixa*. *Capsal*, V. *capçal* (CAP) *Capsalma*, -*mar*, V. *cap*. *Capselve*, V. *cap-verjo* (CAP) *Capseribot*, -*oto*, -*otxo*, ³⁵ *capserigany*, V. *capsigrany* *Capserrat*, V. *cap*

CAPSIGRANY, 'ocell, *Lanius senator*' compost de *cap* amb un segon element d'origen incert, que varia molt segons els dialectes (*capsigrany*, -*serigany*, -*seribot*, -*xeriboto*, etc.); potser de *cap-serigany*, format amb un derivat del ll. SERICUS 'de seda', SERIC-ANEUS 'amb aspecte de seda, amb els colors de vells draps de seda', cf. el cast. *jilguero* (*sirguero*, *sílgaro*) 'cadernera' SERICA-ARIUS anomenat així per semblant raó. □ 1.ª doc.: *capcigrany* a. 1543, en el lèxic de caça contingut en l'*Apologia* del valencià J. B. Anyes.

OPou (1575) «*capsigrany*: molliceps» (p. 44); «*capsigrany*: perniblando, molliceps», Sanelo (II, 13v). Altrament la tradició lexicogràfica no el transmet més que des de Lab. 1839, «*capcigran*: auell un poch més gran que una guatlla, de color gris, que no's deté en lo continent més que en los dos mesos d'estiu: *abejaruco*: molliceps». Sovint pres com adjectiu pejoratiu o despectiu, més que res en el sentit de 'beneït, talós' i sobretot 'irreflexiu', també amb alguna altra connotació, sempre poc o molt irònic i generalment amb aplicació a persones: «si ets corredor, / en caure animal de ploma, / agafa'l i ploma'l bé; / i, dins un any, / ja seràs *capserigany*», PdAPenyà (Po. ⁶⁰ *Pop.*, p. 36), «llavors jo me'n reia de la guerra / i